

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Ghid privind art. 12 din Convenția europeană a drepturilor omului

---

Dreptul la căsătorie

Actualizat la 31 august 2021

Prezentul ghid a fost întocmit de Grefă și nu obligă Curtea.

Invităm editorii sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă integral sau parțial acest ghid, în format tipărit sau electronic (web), să contacteze publishing@echr.coe.int pentru a se informa cu privire la procedura de autorizare.

Pentru informații privind traducerile în curs de realizare ale ghidurilor de jurisprudență, vă rugăm consultați documentul [Traduceri în curs](#).

Textul original al acestui ghid este redactat în limba engleză. Este actualizat periodic, cel mai recent la 31 august 2021. Poate suferi modificări de formă.

Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa www.echr.coe.int (Jurisprudență – Analiză jurisprudențială – Ghiduri de jurisprudență). Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de Twitter al Curții: https://twitter.com/CEDO_CEDH.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2021

Cuprins

Cuprins	3
Notă către cititori.....	4
Introducere.....	5
I. Dreptul la căsătorie	6
A. Limitarea dreptului la căsătorie	6
1. Norme procedurale.....	6
2. Norme materiale.....	6
a. Monogamie.....	6
b. Sex.....	7
c. Vârstă stabilită prin lege	7
d. Consangvinitate	7
e. Consimțământ.....	8
f. Capacitate juridică.....	8
g. Autorizații pentru căsătorie	9
h. Locul căsătoriei	9
3. Grupuri speciale	9
a. Transsexuali	9
b. Căsătoria între persoane de același sex	10
c. Deținuți	11
d. Resortisanți străini.....	12
4. Consecințele căsătoriei	12
5. Divorțul	12
II. Dreptul de a întemeia o familie	14
A. Procrearea	14
B. Adopția.....	15
C. Vizite intime	15
Lista cauzelor citate	16

Notă către cititori

Prezentul ghid face parte din seria Ghidurilor de jurisprudență publicate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Prezentul ghid analizează și rezumă jurisprudența în legătură cu art. 12 din Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”). Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu, precum și precedentele relevante.

Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții nu numai că soluționează cauzele cu care a fost sesizată, ci servesc, de asemenea, în sens mai larg, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției; astfel, acestea contribuie la respectarea de către state a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 18 ianuarie 1978, pct. 154, seria A nr. 25, și, mai recent, *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), nr. 44898/10, pct. 109, 5 iulie 2016].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, ridicând astfel standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor care sunt părți la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), 30078/06, pct. 89, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 45036/98, pct. 156, CEDO 2005-VI și mai recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, pct. 110, 13 februarie 2020].

Prezentul ghid include referințe pentru cuvintele-cheie din fiecare articol citat din Convenție și din protocoalele sale adiționale. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o [Listă de cuvinte-cheie](#), alese dintr-un tezaur cuprinzând termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele sale.

[Baza de date HUDOC](#) a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie vă permite să găsiți un grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fișa detaliată a cauzelor de pe HUDOC. Pentru mai multe informații privind baza de date HUDOC și cuvintele-cheie, consultați [Manualul de utilizare a HUDOC](#).

---

* Jurisprudența citată poate fi într-una din cele două limbi oficiale sau în ambele (engleză sau franceză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel după denumirea cauzei, referința citată este cea a unei hotărâri pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Mențiunea „(dec.)” se referă la o decizie a Curții, iar mențiunea „(MC)” indică faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile Camerei care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări sunt marcate cu un asterisc (*).

Introducere

1. Art. 12 din Convenție garantează dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Curtea a hotărât că exercitarea acestui drept dă naștere unor consecințe personale, sociale și juridice. Având în vedere alegerile morale sensibile în cauză și importanța acordată protecției copilului și asigurării mediului de familie, Curtea a hotărât că nu trebuie să se pripească să substituie propria apreciere celei a autorităților naționale, care sunt cele mai în măsură să evalueze și să răspundă nevoilor societății (*B. și L. împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 36).

2. Dreptul garantat de art. 12 este supus legislației naționale care reglementează exercitarea acestuia. În comparație cu art. 8 din Convenție, care prevede „dreptul la respectarea vieții private și de familie” și cu care dreptul „de a se căsători și de a întemeia o familie” este în strânsă legătură, art. 12 nu include niciun motiv pentru o ingerință a statului cum sunt cele permise în sensul art. 8 § 2 (măsură „prevăzută de lege” și ca fiind „necesară într-o societate democratică”, în scopul de a „proteja sănătatea sau morala” ori de a „proteja drepturile și libertățile altora”). Potrivit celor de mai sus, examinând o cauză în temeiul art. 12, Curtea nu aplică testul „necesității” sau al „necesității sociale iminente”, utilizate în contextul art. 8, ci va trebui să stabilească dacă, având în vedere marja de apreciere a statului, ingerința în litigiu era arbitrară sau disproporționată (*Frasik împotriva Poloniei*, 2010, pct. 90).

3. Curtea a hotărât că statele se bucură de o marjă largă de apreciere în acest domeniu, dar și că restrângerile drepturilor garantate în temeiul art. 12 din Convenție de reglementările naționale trebuie impuse pentru un scop legitim și trebuie să nu depășească limita rezonabilă în atingerea acestui scop (*O'Donoghue și alții împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 84). Cu alte cuvinte, acestea nu trebuie să restrângă sau să reducă dreptul într-un mod sau într-o măsură în care să fie încălcată însăși esența dreptului respectiv (*F. împotriva Elveției*, 1987, pct. 32; *Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010, pct. 49).

4. Textul art. 12 din Convenție este relativ limitat și interpretarea dată de Curte și de fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) nu a extins domeniul său de aplicare în mod substanțial. Art. 12 din Convenție nu se aplică vieții de familie dincolo de momentul căsătoriei, altfel decât cu privire la întemeierea unei familii. În plus, dreptul de a întemeia o familie nu decurge în temeiul art. 12 din Convenție în lipsa căsătoriei.

I. Dreptul la căsătorie

Art. 12 din Convenție

„Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Bărbat și femeie (12) – Vârsta stabilită prin lege (12) – A se căsători (12) – A întemeia o familie (12) – Legislație națională (12)

A. Limitarea dreptului la căsătorie

5. După cum rezultă din text, dreptul la căsătorie este supus reglementărilor naționale ale statelor contractante. Instituțiile Convenției au admis că limitarea dreptului la căsătorie consacrat în legislațiile naționale poate include norme formale privind aspecte cum sunt publicitatea și celebrarea căsătoriei. Aceasta poate include, de asemenea, prevederi de fond bazate pe considerente de interes public general recunoscute, în special cu privire la capacitate, consimțământ, gradele de rudenie interzise sau prevenirea bigamiei (*F. împotriva Elveției*, 1987, pct. 32).

1. Norme procedurale

6. Atunci când vine vorba de limitări procedurale, statele pot cere încheierea căsătoriei ca o căsătorie civilă, dar sunt libere să recunoască și căsătoria religioasă în conformitate cu legislația națională.

7. Curtea reiterează faptul că instituția căsătoriei nu este considerată doar o formă de exprimare a opiniei, a conștiinței sau a religiei protejată în temeiul art. 9 din Convenție, ci este reglementată de prevederea specifică de la art. 12 din Convenție, care face referire la legislația națională ce reglementează exercitarea dreptului la căsătorie (*X împotriva Republicii Federale Germania*, 1974, decizia Comisiei). Obligația de a încheia o căsătorie conform legii mai degrabă decât conform unui anume ritual religios nu reprezintă refuzarea dreptului la căsătorie (*ibidem*).

8. În același timp, statele sunt libere să manifeste discreție în recunoașterea căsătoriei religioase. În *Muñoz Díaz împotriva Spaniei*, Curtea a declarat inadmisibil capătul de cerere formulat de reclamant, în temeiul art. 14, coroborat cu art. 12 din Convenție, conform căruia statul recunoștea anumite căsătorii religioase în virtutea unor acorduri, dar nu și căsătoria tradițională a romilor, care nu era vizat de un acord cu statul.

2. Norme materiale

a. Monogamie

9. Formularea art. 12 implică faptul că „dreptul la căsătorie” face referire la căsătoria unui singur bărbat cu o singură femeie potrivit principiului monogamiei la care au aderat statele membre (*Jonhston și alții împotriva Irlandei*, 1986, pct. 52). Astfel, Curtea a constatat neîncălcarea art. 12 atunci când statul a exclus căsătoria pe teritoriul său între persoane dintre care una este parte a unei căsătorii preexistente (*X împotriva Regatului Unit*, 1970, decizia Comisiei).

b. Sex

10. Curtea a observat că, privită izolat, formularea art. 12 poate fi interpretată astfel încât să nu excludă căsătoriile dintre două persoane de același sex. Totuși, toate celelalte dispoziții materiale din articolele din Convenție acordau drepturi și libertăți „oricărei persoane” sau prevedeau că „nimeni” nu trebuie supus anumitor tipuri de tratamente prohibite. Alegerea termenilor din art. 12 trebuie considerată ca deliberată. Mai mult, trebuie să se țină seama de contextul istoric în care a fost adoptată Convenția: în anii 1950 căsătoria se înțelegea clar în sensul tradițional ca uniunea dintre parteneri de sexe diferite (*Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010, pct. 55)

11. Curtea a examinat pentru prima dată problema dacă două persoane de același sex puteau susține că au dreptul la căsătorie în cauza *Schalk și Kopf împotriva Austriei* și a constatat că art. 12 din Convenție nu impune statelor pârâte obligația de a acorda acces la căsătorie cuplurilor formate din persoane de același sex. Deși nu exista un drept în baza Convenției la căsătorie între persoane de același sex, Curtea a permis posibilitatea ca, în conformitate cu caracterul de „instrument viu” al Convenției, dreptul la căsătorie consacrat la art. 12 nu putea fi în toate circumstanțele limitat la căsătoria între două persoane de sex opus. Cu toate acestea, având în vedere situația la acel moment, problema autorizării căsătoriei între persoane de același sex a fost lăsată la latitudinea statului contractant (*Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010, pct. 61-62).

12. Această abordare a fost menținută și în cauze ulterioare [*Hämäläinen împotriva Finlandei* (MC), 2014; *Oliari și alții împotriva Italiei*, 2015; *Chapin și Charpentier împotriva Franței*, 2016].

c. Vârsta stabilită prin lege

13. Întrucât dreptul de a se căsători garantat în temeiul art. 12 din Convenție face obiectul legislației interne ce reglementează exercitarea acestuia, obligația de a respecta vârsta stabilită prin lege nu reprezintă o refuzare a dreptului la căsătorie, chiar dacă religia persoanei permitea căsătoria la o vârstă mai tânără (*Khan împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1986).

14. În *Z.H. și R.H. împotriva Elveției* reclamanții au solicitat azil în Elveția ca soț și soție, susținând că încheiaseră căsătoria într-o ceremonie religioasă dintr-o țară terță când cei doi reclamanți aveau 14 și, respectiv, 18 ani. Autoritățile elvețiene au constatat că, în temeiul legislației lor naționale, căsătoria religioasă a reclamanților nu fusese validă și, în orice caz, era incompatibilă cu ordinea publică elvețiană dată fiind vârsta fragedă a primei reclamante. Curtea a considerat că nici art. 8 și nici art. 12 din Convenție nu pot fi interpretate în sensul că impun unui stat parte la Convenție obligația de a recunoaște o căsătorie, religioasă sau de altă natură, încheiată de un minor în vârstă de 14 ani. Art. 12 prevedea expres reglementarea căsătoriei prin legislația națională și, având în vedere alegerile morale sensibile în cauză și importanța acordată protecției copilului și asigurării mediului de familie, Curtea a subliniat că nu trebuie să se pripească să substituie propria apreciere celei a autorităților naționale, care sunt cele mai în măsură să evalueze și să răspundă nevoilor societății (*Z.H. și R.H. împotriva Elveției*, 2015, pct. 44).

d. Consangvinitate

15. Curtea a examinat mai multe cauze cu persoane înrudite, prin sânge sau prin alianță, cărora le-a fost refuzat dreptul la căsătorie.

16. În *Theodorou și Tsotsorou împotriva Greciei*, 2019, primul reclamant fusese anterior căsătorit cu sora celui de al doilea reclamant. Căsătoria lor fusese anulată de stat după aproximativ zece ani deoarece dreptul intern interzicea căsătoria între descendenți direcți și colaterali până la gradul al treilea. Curtea a constatat, în primul rând, că problema anulării căsătoriei reclamanților fusese ridicată doar *a posteriori*; nu existaseră obiecții din partea autorităților competente la anunțarea căsătoriei. În plus, impedimentul menționat nu a servit pentru a preveni, cu titlu de exemplu, fie posibila confuzie, fie insecuritatea emoțională din partea fiicei primului reclamant în urma căsătoriei

anterioare sau confuzie cu privire la relația sau gradul de rudenie. În plus, exista un consens la nivelul statelor membre ale Consiliului Europei deoarece doar legislațiile a 2 din cele 42 de state membre analizate prevedeau un impediment neabsolut privind căsătoria între foști cumnate și cumnați. Nulitatea căsătoriei reclamantilor a restrâns, prin urmare, în mod disproporțional, dreptul lor de a se căsători într-o măsură în care fusese încălcată însăși esența dreptului respectiv.

17. În mod similar, în *B. și L. împotriva Regatului Unit*, 2005, Curtea a constatat că împiedicarea căsătoriei dintre socri și gineri sau nurori a avut ca rezultat încălcarea art. 12 din Convenție. Faptul că, în cazul în care ambii lor foști soți au murit, o situație ipotetică imposibil de prevăzut și cu totul improbabilă deoarece copiii tind să supraviețuiască părinților, căsătoria se putea desfășura, nu înlătura încălcarea esenței dreptului reclamantilor la căsătorie. Acesta era cazul și sesizării Parlamentului, fiind o procedură excepțională și relativ costisitoare, la latitudinea totală a organului legislativ și fără norme sau precedente stabilite (*B. și L. împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 35).

e. Consimțământ

18. Consimțământul este o condiție pentru căsătorie în toate statele membre ale Consiliului Europei. În general, o căsătorie forțată ar încălca dreptul la căsătorie al părții care nu-și dă consimțământul. Comisia a considerat și că dreptul la căsătorie nu includea un drept de a se căsători cu o persoană decedată (*M. împotriva Republicii Federale Germania*, decizia Comisiei, 1987).

f. Capacitate juridică

159. Dreptul la căsătorie poate fi supus încuviințării prealabile din cauza restrângerii asupra capacității juridice a persoanei, una dintre limitările materiale a cărei relevanță este recunoscută în jurisprudență. În *Delecolle împotriva Franței*, 2018, reclamantul, aflat sub tutelă (*curatelle renforcée*), a cerut încuviințarea din partea tutorelui său în vederea căsătoriei cu partenerul, care i-a fost refuzată. Instanța de tutelă a confirmat soluția tutorelui în urma anchetei sociale și a expertizei psihiatrice, iar prin decizie definitivă Curtea de Casație a respins recursul reclamantului. Curtea a acceptat faptul că autoritățile au avut o marjă de apreciere în ceea ce privește atât dispozițiile legale în litigiu, cât și refuzul încuviințării, pentru a-l putea proteja efectiv pe reclamant având în vedere circumstanțele și anticipând astfel consecințele care îi puteau prejudicia interesele. Reclamantul a utilizat căile de atac interne relevante și a putut să își prezinte argumentele în procedura contradictorie pentru a contesta refuzul încuviințării. Restrângerile erau reglementate adecvat și supuse controlului judiciar astfel încât nu au restrâns sau redus dreptul acestuia la căsătorie în mod arbitrar sau disproporționat.

20. În *Lashin împotriva Rusiei*, 2013, cauză examinată de Curte în temeiul art. 8 din Convenție (care constatare că nu era necesară examinarea separată în temeiul art. 12), o persoană care suferea de schizofrenie fusese privată de capacitatea juridică, inclusiv de dreptul la căsătorie, și se afla în imposibilitate de a-i fi restabilită. Curtea a hotărât că nu fusese justificată confirmarea incapacității reclamantului, deoarece nu avusese loc nicio evaluare recentă privind starea sa de sănătate mintală, acesta nu a fost prezent personal în instanță și existau îndoieli dacă starea sa de sănătate mintală, așa cum era descrisă în raportul medical relevant, necesitase într-adevăr constatarea incapacității complete. Întrucât tutorele reclamantului s-a opus revizuirii statutului acestuia, reclamantul nu avea nicio cale de atac efectivă pentru a contesta această concluzie.

21. În contextul legislațiilor privind imigrația, Curtea a hotărât că, pentru motive justificate, statele pot să împiedice căsătoriile de conveniență, încheiate doar în scopul de a profita de un avantaj al imigrației. Cu toate acestea, legislațiile relevante - care trebuie să îndeplinească normele generale privind accesibilitatea și claritatea cerute de Convenție - nu pot priva altfel o persoană, sau o categorie de persoane, având capacitate juridică deplină, de dreptul de a se căsători cu partenerii aleși (*Frasik împotriva Poloniei*, 2010, pct. 89).

g. Autorizații pentru căsătorie

22. S-a constatat că, în sine, normele materiale care impun certificarea capacității de a se căsători, cu intenția, *inter alia*, să împiedice căsătoriile de conveniență, nu erau contrare art. 12 din Convenție (*Sanders împotriva Franței*, decizia Comisiei, 1996).

23. În *Klip și Krüger împotriva Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1997, s-a constatat neîncălcarea art. 12 în situația în care reclamantii aveau doar o perioadă limitată de timp în care se puteau căsători având în vedere data expirării valabilității declarației lor. Nu s-a constatat că departamentul pentru străini nu putuse sau nu voise să le emită o nouă declarație când părea că valabilitatea acestora nu acoperă data aleasă de reclamantii pentru a se căsători.

24. În *O'Donoghue și alții împotriva Regatului Unit*, 2010, Curtea a constatat că obligația ca persoanele supuse controlului imigrației să depună o cerere pentru o autorizație înainte de a li se permite căsătoria dădea naștere unei serii de îngrijorări serioase. Curtea a arătat, în special, că autenticitatea căsătoriei propuse nu era singurul criteriu de eliberare al unei autorizații, iar anumite versiuni ale schemei relevante interziceau fără excepții unei categorii determinate de persoane exercitarea dreptului la căsătorie. În plus, s-a constatat că taxa, stabilită la un nivel pe care nu și-l putea permite un solicitant cu venituri mici, a adus atingere substanței dreptului la căsătorie.

h. Locul căsătoriei

25. În principiu, dreptul la căsătorie nu include dreptul de a alege locația geografică a căsătoriei. Refuzul autorităților de a permite unui logodnic străin intrarea într-un stat nu contravine, prin urmare, dreptului la căsătorie al unei persoane garantat de art. 12, dacă respectivul cuplu se poate căsători în țara de reședință a logodnicului [*A împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1992, *A împotriva Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1986; *Walter împotriva Italiei* (dec.), 2006; *Savoia și Bounegru împotriva Italiei* (dec.), 2006].

26. S-a mai constatat neîncălcarea art. 12 atunci când un străin nu a prezentat nicio probă de natură să arate că, în urma obligației de a părăsi teritoriul german, dreptul său la căsătorie fusese restrâns. Un străin care susține că refuzul eliberării permisului de ședere l-a împiedicat să se căsătorească trebuie să prezinte într-un mod credibil planurile sale de căsătorie (*X. împotriva Germaniei*, decizia Comisiei, 1976).

3. Grupuri speciale

a. Transsexuali

27. Într-o serie de cauze a apărut întrebarea dacă refuzul de a-i permite post operator unui transsexual căsătoria cu o persoană de sex opus genului atribuit acestuia încălca art. 12 din Convenție. În jurisprudența sa anterioară, Curtea a constatat că atașamentul față de conceptul tradițional de căsătorie pe care se sprijină art. 12 oferea un motiv suficient pentru adoptarea în continuare de către statul pârât a criteriilor biologice pentru stabilirea sexului unei persoane în vederea căsătoriei. Prin urmare, acesta a fost considerat o chestiune inclusă în puterea statelor contractante de a reglementa prin legislația națională exercitarea dreptului la căsătorie (*Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit*, 1998; *Cossey împotriva Regatului Unit*, 1990; *Rees împotriva Regatului Unit*, 1986).

28. Curtea a modificat această poziție în *Christine Goodwin împotriva Regatului Unit*, 2002, în care reclamanta trăia ca femeie și era împiedicată legal să se căsătorească cu un bărbat din cauză că i se refuzase recunoașterea legală a schimbării de sex. Subliniind că prima teză a art. 12 se referă explicit la un bărbat și o femeie, Curtea a hotărât că, la data deciziei în cauză, nu se mai putea considera că respectivii termeni făceau referire neapărat la o stabilire a sexului prin criterii pur biologice, întrucât

existaseră schimbări sociale majore în instituția căsătoriei, precum și schimbări profunde aduse de dezvoltarea medicinei și a științei în domeniul transsexualității de la data adoptării Convenției.

29. În ceea ce privește căsătoriile existente ale persoanelor care și-au schimbat sexul, Curtea a hotărât că statele nu puteau fi obligate să facă excepții pentru un număr relativ mic de asemenea căsătorii, atunci când ambii parteneri intenționau să continue, și că modul de reglementare a efectelor schimbării de sex în contextul căsătoriei se încadra în marja de apreciere a statelor contractante [*Parry împotriva Regatului Unit* (dec.), 2006; *R. și F. împotriva Regatului Unit* (dec.), 2006]. În mod similar, *Hämäläinen împotriva Finlandei* (MC), 2014, a privit examinarea în temeiul art. 8 a capetelor de cerere ale unei reclamante transgender care dorește să-și păstreze căsătoria. În lipsa unui consens european în materie și ținând seama că speța ridică indubitabil probleme morale sau etice sensibile, Curtea a considerat că marja de apreciere de acordat statului pârât trebuie să fie amplă și, în principiu, extinsă atât la decizia statului dacă să legisfeze sau nu recunoașterea juridică a noului gen al transsexualilor operați, cât și la normele pe care le stabilește pentru a păstra un echilibru între interesele publice și private concurente. (*ibidem*, pct. 70-75). Contrar situației din alte state, în Finlanda o căsătorie preexistentă nu putea fi anulată sau desfăcută în mod unilateral de către autoritățile interne. În consecință, nimic nu împiedica reclamanta să-și continue căsătoria. În opinia Curții, nu a fost disproporționat faptul de a impune, ca o condiție prealabilă a recunoașterii juridice a sexului dobândit, transformarea căsătoriei reclamantei într-un parteneriat înregistrat, deoarece aceasta era o opțiune reală care oferea cuplurilor formate din persoane de același sex o protecție juridică aproape identică celei rezultate din căsătorie. (*ibidem*, pct. 76 și 87).

b. Căsătoria între persoane de același sex

30. Astfel cum s-a menționat deja, în *Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010, Curtea a examinat pentru prima dată dacă două persoane de același sex puteau susține că au dreptul la căsătorie. Înțelegând că instituția căsătoriei suferise schimbări sociale majore de la data adoptării Convenției, Curtea a reținut că încă nu exista un consens european privind căsătoria între persoane de același sex (*Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010). Deși Curtea nu mai considera că dreptul la căsătorie consacrat la art. 12 trebuia în toate circumstanțele să fie limitat la căsătoria între două persoane de sex opus, având în vedere situația la momentul pronunțării în cauză, problema autorizării căsătoriei între persoane de același sex a fost lăsată la latitudinea statului contractant. Curtea a constatat că art. 12 din Convenție nu impune guvernului pârât obligația de a acorda acces la căsătorie unui cuplu format din persoane de același sex, precum reclamanții (*Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010, pct. 61-63).

31. În același timp, cu privire la diferite legislații interne, Curtea a hotărât deja că uniunile civile au oferit posibilitatea de a obține un statut juridic la fel sau comparabil cu căsătoria în multe privințe [a se vedea *Schalk și Kopf împotriva Austriei*, 2010, pct. 109; *Hämäläinen împotriva Finlandei* (MC), 2014, pct. 83; și *Chapin și Charpentier împotriva Franței*, 2016, pct. 49 și 51]. În *Oliari și alții împotriva Italiei*, 2015, reiterând în același timp faptul că art. 12 din Convenție nu impune guvernului pârât obligația de a acorda acces la căsătorie unui cuplu format din persoane de același sex, Curtea a constatat o încălcare a art. 10 din Convenție prin aceea că statul italian și-a depășit marja de apreciere atunci când nu s-a asigurat că reclamanții au la dispoziție un cadru juridic specific, care să prevadă recunoașterea și protejarea uniunilor lor, în calitate de persoane de același sex. În *Chapin și Charpentier împotriva Franței*, 2016, Curtea a reiterat că nici art. 12 și nici art. 14 coroborat cu art. 8, care era mai general în scop și întindere, nu putea fi interpretat în sensul că impune statelor contractante obligația de a deschide căsătoria pentru cuplurile homosexuale. Constatând neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 8, a remarcat că reclamanților le era permis să intre într-o uniune civilă în Franța (PACS).

32. În *Orlandi și alții împotriva Italiei*, 2017, reclamanții au încheiat o căsătorie între persoane de același sex în străinătate și au solicitat înregistrarea în Italia. Curtea nu a identificat un consens în Europa privind înregistrarea căsătoriilor între persoane de același sex încheiate în străinătate și a

observat că refuzul de a înregistra căsătoriile reclamanților nu i-a lipsit pe aceștia de niciun drept recunoscut anterior în Italia și că, în plus, puteau încă beneficia de drepturile și obligațiile dobândite prin căsătorie în statul unde încheiaseră căsătoria. În același timp, Curtea a hotărât că, prin deciziile de a refuza înregistrarea căsătoriei lor sub orice formă în Italia, reclamanții s-au aflat într-un vid juridic și că astfel statul nu a realizat un echilibru just în temeiul art. 8 între interese concurente întrucât nu a prevăzut un cadru juridic specific pentru recunoașterea și protejarea uniunilor lor de persoane de același sex. Curtea a constatat că nu este necesar să examineze separat capătul de cerere întemeiat pe art. 14 coroborat cu art. 12 din Convenție.

c. Deținuți¹

33. Privarea de libertate, ca atare, nu împiedică exercitarea dreptului la căsătorie (*Hamer împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1977). Cu toate că detenția privează o persoană de libertate și, de asemenea – în mod obligatoriu sau implicit –, de anumite drepturi și privilegii civile, libertatea personală nu este o condiție necesară pentru exercitarea dreptului la căsătorie. Cu toate acestea, art. 12 nu cere statelor să introducă legi separate sau norme specifice privind căsătoria deținuților (*Frasik împotriva Poloniei*, 2010, pct. 99; *Jaremowicz împotriva Poloniei*, 2010, pct. 63).

34. Era posibil ca, în cazurile care implică tipuri grave de infracțiuni, restrângerea dreptului la căsătorie să se justifice pe baza considerentelor de interes public, indiferent de tipul sau durata pedepsei impuse făptuitorului. Cu toate acestea, o restricție generală aplicabilă tuturor deținuților condamnați la pedeapsa cu închisoarea pe viață nu poate fi justificată astfel (*Drafer împotriva Regatului Unit*, Raportul Comisiei, 1980, pct. 62).

35. În *Hamer împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1977, reclamantul a fost împiedicat să se căsătorească din cauza unei combinații de factori: se afla în detenție, reglementările naționale nu permiteau căsătoria în penitenciar, iar Ministerul de Interne nu i-a permis o punere în libertate temporară pentru a se căsători altundeva. Întârzierea care a urmat a reprezentat o negare a posibilității reclamantului de a se căsători pe durata executării pedepsei și o încălcare pe fond a dreptului la căsătorie.

36. În *Frasik împotriva Poloniei*, 2010, reclamantul s-a plâns de refuzul arbitrar al unei instanțe de a-i acorda permisiunea de a se căsători în penitenciar, pronunțată pentru a împiedica presupusa victimă de a se căsători cu reclamantul în scopul de a-și exercita privilegiul conjugal de a nu depune mărturie împotriva sa. Curtea nu a găsit niciun motiv pentru care instanța națională a evaluat – așa cum a procedat – dacă prin calitatea sa relația părților era de natură să justifice decizia acestora de a se căsători, sau să analizeze și să decidă care erau timpul și locul potrivite pentru ceremonia căsătoriei lor. Autoritățile nu se pot opune deciziei unui deținut de a stabili o relație conjugală cu persoana aleasă de el, în special pe motiv că relația nu este acceptabilă pentru acestea sau poate ofensa opinia publică (*Frasik împotriva Poloniei*, 2010, pct. 94-95). Curtea a constatat o încălcare a art. 12 cauzată de lipsa de reținere demonstrată de instanța națională în exercitarea discreției sale și în baza neasigurării unui echilibru just între diversele interese publice și personale în cauză în mod compatibil cu Convenția, mai degrabă decât pe baza lipsei unor norme detaliate privind căsătoria în timpul detenției.

37. În mod similar, în *Jaremowicz împotriva Poloniei*, 2010, capătul de cerere al reclamantului a privit presupusul refuz arbitrar de a i se acorda permisiunea pentru a se căsători în penitenciar. Curtea a reținut că refuzul a fost justificat prin motive fără nicio legătură cu securitatea penitenciarului sau cu apărarea ordinii și că evaluarea era limitată la natura și la calitatea relației reclamantului cu logodnica sa. Refuzul a fost, prin urmare, arbitrar și a avut aceleași urmări ca o interdicție legală efectivă care a adus atingere exercitării dreptului său garantat de art. 12 (*Jaremowicz împotriva Poloniei*, 2010, pct. 54, 56 și 60).

¹ A se vedea [Ghid privind jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – Drepturile deținuților](#).

d. Resortisanți străini

38. Curtea a afirmat că statele contractante pot impune în mod adecvat condiții rezonabile asupra dreptului la căsătorie al resortisanților străini pentru a verifica dacă respectiva căsătorie propusă este una de conveniență și, la nevoie, pentru a o împiedica. În consecință, statele contractante nu vor acționa în mod necesar contrar art. 12 dacă supun controlului căsătoriile dintre cetățeni străini pentru a stabili dacă acestea sunt căsătorii de conveniență (*O'Donoghue și alții împotriva Regatului Unit*, 2010, pct. 87).

39. S-a constatat că simpla obligație ca reclamantii să dea o declarație în conformitate cu reglementările naționale nu era contrară art. 12 din Convenție (*Klip și Krüger împotriva Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1977). În *O'Donoghue și alții împotriva Regatului Unit*, 2010, Curtea a constatat că, impunând taxe la un nivel pe care nu și-l putea permite un solicitant cu venituri mici, se putea aduce atingere substanței dreptului la căsătorie și că taxa de 295 GBP era suficient de mare pentru avea acest efect.

40. În continuare, nu este contrară art. 12 evaluarea căsătoriei unui străin în temeiul legislației naționale, deși legislația respectivă nu le permitea căsătoria întrucât nu fusese pronunțată desfacerea căsătoriei anterioare, statul de origine nerecunoscând divorțul (*X. împotriva Elveției*, decizia Comisiei, 1981).

4. Consecințele căsătoriei

41. Art. 12 nu se aplică, dincolo de dreptul la căsătorie, căsătoriei și relațiilor soților. Anumite aspecte ale căsătoriei, inclusiv dreptul de a alege numele de familie, pot fi și au fost examinate în temeiul art. 8 singur sau coroborat cu art. 14 din Convenție (*Burghartz împotriva Elveției; Ünal Tekeli împotriva Turciei*).

42. Art. 12, prin urmare, nu impune statului obligația pozitivă de a oferi condițiile materiale pentru a face efectiv dreptul la căsătorie sau pentru a garanta că cuplurile căsătorite ar fi într-o poziție mai bună decât cuplurile necăsătorite în situații similare. În *Marckx împotriva Belgiei*, 1979, Curtea a hotărât că situația în care părinții unui copil „nelegitim” exercitau aceleași drepturi ca un cuplu căsătorit și art. 12 prevede că toate efectele juridice atașate căsătoriei ar trebui să se aplice egal cazurilor comparabile căsătoriei în anumite privințe, nu intră în domeniul de aplicare al art. 2 din Convenție.

43. În *F.P.J.M. Kleine Staarman împotriva Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1985, reclamanta s-a plâns că dispoziția normativă care provoacă pierderea prestației pentru handicap a unei femei în urma căsătoriei era contrară art. 2 din Convenție, deoarece reprezintă o sancțiune aplicată căsătoriei. Cu toate acestea, Curtea a concluzionat că prin retragerea prestației sale pentru handicap nu fusese adusă nicio atingere capacității reclamantei de a-și exercita dreptul la căsătorie.

44. În mod egal, statele nu erau obligate de art. 12 să faciliteze conviețuirea soților: acest aspect al vieții de familie trebuie examinat în temeiul art. 8 din Convenție [*Gribenko împotriva Letoniei* (dec.), 2003; *Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit*, 1985, pct. 62, 68]. Rezultă că art. 12 nu cere statelor să admită ca un străin căsătorit cu un resortisant al său să rămână pe teritoriul statului respectiv pentru a se stabili sau a trăi în domiciliul conjugal și a întemeia o familie acolo. Curtea a considerat rezonabil ca statele să impună anumite formalități neresortisanților pentru a garanta eficacitatea politicilor acestora în domeniul migrației [*Savoia și Bounegru împotriva Italiei* (dec), 2006].

5. Divorțul

45. Curtea a confirmat, în mai multe rânduri, că semnificația obișnuită a cuvintelor „dreptul la căsătorie” acoperea doar formarea relațiilor conjugale, însă nu și desfacerea lor (*Johnston și alții*

împotriva Irlandei, 1986). O atare interpretare era în concordanță cu obiectul și scopul art. 12 așa cum erau prezentate în *travaux préparatoires*, care nu evidențiau nicio intenție de a include la art. 12 o garantare a dreptului la desfacerea căsătoriei prin divorț.

46. Mai mult, dreptul la divorț nu a fost inclus nici în Protocolul nr. 7 la Convenție, care a fost deschis spre semnare în 1984. Nu a fost folosită oportunitatea pentru a aborda acest aspect în art. 5 din Protocol, care garantează anumite drepturi suplimentare soților, în special în momentul desfacerii căsătoriei. Într-adevăr, pct. 39 din Raportul explicativ la protocolul menționat precizează că expresia „cu prilejul desfacerii căsătoriei” de la art. 5 „nu implică obligația statului de a asigura desfacerea căsătoriei sau de a asigura orice formă specială de desfacere”.

47. *A fortiori*, art. 12 poate, de asemenea, să nu fie interpretat ca garantând o rezolvare favorabilă în procedura de divorț instituită în temeiul dispoziției unei legi care permite divorțul [*Ivanov și Petrova împotriva Bulgariei*, 2011; *Piotrowski împotriva Poloniei* (dec.), 2016]. În *Piotrowski împotriva Poloniei* (dec.), 2016, instanțele interne au examinat faptele în detaliu și în contextul legislației naționale, a fost cules un volum substanțial de probe, iar reclamantul a avut posibilitatea să-și prezinte poziția și să pună întrebări martorilor. Motivarea hotărârii instanței naționale includea o explicație detaliată a diferitelor interese luate în considerare, modul în care au fost apreciate probele și motivele deciziei de respingere a cererii de divorț a reclamantului. Prin urmare, Curtea a considerat că nu au existat aparențe ale încălcării dreptului reclamantului la căsătorie și că, în circumstanțele cauzei, obligațiile pozitive generate în temeiul art. 8 din Convenție nu impuneau autorităților poloneze datoria de a accepta cererea de divorț a reclamantului.

48. Similar, în *Babiarz împotriva Poloniei*, 2017, Curtea a constatat neîncălcarea art. 12 cu privire la respingerea cererii de divorț a reclamantului. Instanțele interne au examinat faptele în detaliu, au strâns probe substanțiale, hotărârea din prima instanță a fost supusă controlului instanței de apel și motivarea hotărârii a inclus explicarea detaliată a intereselor luate în considerare, modul de apreciere a probelor și motivele deciziei de respingere a cererii de divorț a reclamantului. Curtea a reținut faptul că reclamantul avea o fiică cu noua sa parteneră, că acesta părea să se afle într-o relație stabilă și că instanțele interne recunoscuseră destrămarea completă și iremediabilă a căsătoriei sale. Totuși, acest fapt nu a afectat cu nimic domeniul limitat de aplicare al art. 12 schițat în hotărâre. Altminteri, ar fi însemnat că o cerere de divorț ar fi trebuit admisă indiferent de normele materiale și procedurale ale legislației naționale privind divorțul, prin simpla decizie a unei persoane de a-și părăsi soțul sau soția și de a avea un copil cu un nou partener.

49. Cu toate acestea, dacă legislația națională permite divorțul, ceea ce nu este obligatoriu în temeiul Convenției, art. 12 asigură pentru persoanele divorțate dreptul de a se recăsători fără restricții nerezonabile (*F. împotriva Elveției*, 1987).

50. În *F. împotriva Elveției*, 1987, Curtea a constatat că perioada de interdicție impusă părții în culpă în cazul divorțului acordat pe motiv de adulter, care poate fi cuprinsă între unu și 3 ani, afecta însăși esența dreptului la căsătorie și era disproporționată față de obiectivul legitim urmărit. Pe de altă parte, în *K.M. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1997, limitarea în conformitate cu cerința dreptului intern, conform căreia trebuie să existe o desfacere validă a căsătoriei anterioare, nu constituia o restrângere nejustificată a dreptului de a se recăsători.

51. În *Chernetskiy împotriva Ucrainei*, 2016, un deținut a fost împiedicat să se căsătorească cu noua sa parteneră, din februarie 2005 până în octombrie 2008, din cauză că autoritățile nu au putut să finalizeze înregistrarea divorțului și să-i ofere certificatul de divorț în penitenciar. Date fiind întârzierea și lipsa unei căi de atac efective, Curtea a constatat că restrângerea fusese nejustificată și a adus atingere înseși esenței dreptului reclamantului de a se căsători și de a întemeia o familie cu noua sa parteneră.

52. Nederularea procedurii de divorț într-un termen rezonabil poate, de asemenea, în anumite circumstanțe, ridica o problemă în temeiul art. 12 din Convenție (*Aresti Charalambous împotriva*

Ciprului, 2007). În *V.K. împotriva Croației*, 2012, instanțele naționale fie au respins fără a motiva această decizie, fie au ignorat cererea reclamantului pentru o decizie parțială timp de peste cinci ani, perioadă în care procedura de divorț a fost pe rolul primei instanțe. În plus, cel puțin în două rânduri când s-a plâns de durata procedurii, reclamantul a informat instanțele naționale că intenționa să se recăsătorească și că procedura prelungită de divorț îl împiedica să facă acest lucru. Faptul că instanțele interne nu au desfășurat eficient procedura de divorț și, în circumstanțele speciale ale cauzelor, lăsarea reclamantului într-o stare prelungită de nesiguranță au constituit restrângerea nejustificată a dreptului de a se căsători, contrar art. 12 din Convenție.

II. Dreptul de a întemeia o familie

53. Dreptul de a întemeia o familie garantat la art. 12 din Convenție există doar în cadrul căsătoriei. Existența cuplului este fundamentală în acest sens (*X. împotriva Belgiei și a Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1975), ca atare art. 12 nu garantează dreptul de a avea copii în afara căsătoriei.

54. Cu toate acestea, capacitatea de a întemeia o familie nu este o condiție pentru căsătorie. Cu alte cuvinte, imposibilitatea unui cuplu de a concepe sau de a da naștere unui copil nu poate fi privită ca înlăturând dreptul lor de a exercita dreptul la căsătorie [*Christine Goodwin împotriva Regatului Unit* (MC), 2002, pct. 98].

A. Procrearea

55. Curtea a confirmat că dreptul de a întemeia o familie nu creează ca atare dreptul la procreare sau la a avea nepoți [*Šijakova și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.), 2003]. Deși dreptul de a întemeia o familie este absolut, Comisia a decis că acesta poate să nu fie interpretat ca însemnând că trebuie ca unei persoane să i se dea întotdeauna posibilitatea efectivă de a procrea (*X. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1968).

56. În *Boso împotriva Italiei* (dec.), 2002, reclamantul a susținut i-a fost încălcat dreptul la respectarea vieții de familie deoarece soția sa întrerupsese sarcina în ciuda opoziției sale. Curtea a reiterat faptul că ingerința în viața de familie care este justificată în temeiul art. 8 § 2 nu ar putea să constituie în același timp o încălcare a art. 12 (a se vedea, de asemenea, în contextul vizitelor intime, *X. și Y. împotriva Elveției*, decizia Comisiei, 1879). Odată ce întreruperea sarcinii a fost efectuată în conformitate cu legislația italiană și astfel urmărea scopul de a proteja sănătatea mamei, ambele capete de cerere ale reclamantului, în temeiul art. 8 și în temeiul art. 12, au fost declarate vădit nefondate.

57. În *Dickson împotriva Regatului Unit* (MC), 2007, s-a refuzat unui deținut și soției acestuia să folosească procedura pentru inseminare artificială Curtea a examinat politica generală, prin care ministrul competent poate acorda acces la aceste proceduri numai în „circumstanțe excepționale”, și a concluzionat că politica, așa cum era efectiv structurată, excludea orice punere în balanță reală a intereselor individuale și publice concurente și împiedica evaluarea necesară a proporționalității unei restrângeri în orice caz individual. Cu alte cuvinte, a stabilit pragul atât de sus încât nu permitea punerea în balanță a intereselor concurente sau evaluarea proporționalității restrângerii în litigiu. Lipsa unei astfel de evaluări trebuia să fie considerată ca fiind în afara oricărei marje de apreciere acceptabile și Curtea a constatat astfel o încălcare a art. 8, fără a examina separat art. 12 din Convenție.

B. Adopția

58. Art. 12 nu garantează ca atare dreptul la adopție sau la integrarea în alt mod în familie a unui copil care nu este copilul natural al cuplului în cauză (*X. și Y. împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1977). Cu toate acestea, se poate afirma, în anumite împrejurări, că adopția unui copil de către un cuplu reprezintă întemeierea unei familii. În plus, o familie poate fi „întemeiată” prin adoptarea unui copil în conformitate cu dispozițiile dreptului național care reglementează adopția (*X. împotriva Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1981).

59. Curtea a hotărât că dreptul de a întemeia o familie implică un cuplu și, ca atare, nu include adopția de către o persoană necăsătorită (*X. împotriva Belgiei și a Țărilor de Jos*, decizia Comisiei, 1975; *Di Lazzaro împotriva Italiei*, decizia Comisiei, 1997). În *Emonet și alții împotriva Elveției*, 2007, Curtea a reiterat că reclamantii, fiind un cuplu necăsătorit, nu puteau, în nicio împrejurare, să deducă din art. 12 dreptul la adopție într-o formă neprevăzută în lege.

60. Pe de altă parte, în *E.B. împotriva Franței* (MC), 2008, Curtea a examinat, în temeiul art. 14 din Convenție coroborat cu art. 8, refuzul de a acorda unei persoane singure, homosexuale, încuviințarea adopției. A subliniat că, atunci când dreptul intern permitea persoanelor celibatate să adopte un copil, deschizându-se astfel posibilitatea adoptării de către o persoană homosexuală celibatară, prin respingerea cererii reclamantei pentru încuviințarea adopției, autoritățile interne au făcut o distincție bazată pe considerente ce țineau de orientarea sexuală a acesteia, distincție considerată inacceptabilă în temeiul Convenției.

C. Vizite intime

61. Există piedici specifice în calea întemeierii unei familii pentru persoanele private de libertate. Curtea a observat că peste jumătate din statele contractante permiteau vizitele intime persoanelor aflate în locuri de detenție, supuse unor restricții diferite. Totuși, deși a apreciat pozitiv evoluția din mai multe țări europene de a introduce vizitele intime, până în prezent Curtea nu a interpretat Convenția, în sensul că prin aceasta s-ar cere statelor contractante să prevadă în legislație asemenea vizite. În consecință, aceasta este o zonă în care statele contractante se bucură de o marjă largă de apreciere în a determina ce pași trebuie urmați pentru a asigura respectarea Convenției ținând cont de nevoile și resursele comunității și ale persoanelor fizice [*Dickson împotriva Regatului Unit* (MC), 2007, pct. 81].²

---

² A se vedea [Ghid privind jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – Drepturile deținuților](#).

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel după denumirea cauzei, referința citată este cea a unei hotărâri pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Mențiunea „(dec.)” se referă la o decizie a Curții, iar mențiunea „(MC)” indică faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile Camerei care nu sunt definitive în sensul art. 44 din Convenție sunt marcate cu un asterisc în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede: „Hotărârea unei Camere devine definitivă a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiteră cauzei în fața Marii Camere; sau b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată potrivit art. 43”. În cazurile în care Colegiul Marii Camere acceptă cererea de retrimiteră, hotărârea Camerei nu devine definitivă și nu produce așadar niciun efect juridic; hotărârea pronunțată ulterior de Marea Cameră este cea care rămâne definitivă.

Hyperlink-urile aferente cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului fac trimitere la baza de date HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărâri și decizii pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet; cauze comunicate, avize consultative și rezumatele juridice extrase din Nota de informare privind jurisprudența), precum și la cea a Comisiei (decizii și rapoarte) și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile sale în limba engleză sau franceză, cele două limbi oficiale ale acesteia. Baza de date HUDOC oferă, de asemenea, acces la traduceri ale unor cauze importante ale Curții în peste 30 de limbi neoficiale. În plus, include linkuri către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență online, elaborate de terți. Toate versiunile lingvistice disponibile pentru cauzele citate pot fi consultate accesând fila „Versiuni lingvistice” din baza de date HUDOC, filă pe care o veți observa după ce faceți clic pe hyperlink-ul cauzei.

—A—

A împotriva Țărilor de Jos, nr. 11618/85, decizia Comisiei din 6 mai 1986, nepublicată
A împotriva Regatului Unit, nr. 19186/91, decizia Comisiei din 19 februarie 1992, nepublicată
Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit, 28 mai 1985, seria A nr. 94
Aresti Charalambous împotriva Ciprului, nr. 43151/04, 19 iulie 2007

—B—

B. și L. împotriva Regatului Unit, nr. 36536/02, 13 septembrie 2005
Babiarz împotriva Poloniei, nr. 1955/10, 10 ianuarie 2017
Boso împotriva Italiei (dec.), nr. 50490/99, CEDO 2002-VII
Burghartz împotriva Elveției, 22 februarie 1994, seria A nr. 280-B

—C—

Chapin și Charpentier împotriva Franței, nr. 40183/07, 9 iunie 2016

Chernetskiy împotriva Ucrainei, nr. 44316/07, 8 decembrie 2016
Christine Goodwin împotriva Regatului Unit (MC), nr. 28957/95, CEDO 2002-VI
Cossey împotriva Regatului Unit, 27 septembrie 1990, seria A nr. 184

—D—

Delecolle împotriva Franței, nr. 37646/13, 25 octombrie 2018
Dickson împotriva Regatului Unit (MC), nr. 44362/04, CEDO 2007-V
Di Lazzaro împotriva Italiei, nr. 31924/96, decizia Comisiei din 10 iulie 1997, Decizii și rapoarte (D.R.) nr. 90-B, p. 134
Draper împotriva Regatului Unit, nr. 8186/78, decizia Comisiei din 10 iulie 1980, Decizii și rapoarte (D.R.) nr. 24

—E—

E.B. împotriva Franței (MC), nr. 43546/02, 22 ianuarie 2008
Emonet și alții împotriva Elveției, nr. 39051/03, 13 decembrie 2007.

—F—

F. împotriva Elveției, 18 decembrie 1987, seria A nr. 128
F.P.J.M. Kleine Staarman împotriva Țărilor de Jos, nr. 10503/83, decizia Comisiei din 16 mai 1985, Decizii și rapoarte (D.R.) 42, p. 162
Frasik împotriva Poloniei, nr. 22933/02, CEDO 2010 (extrase)

—G—

Gribenko împotriva Letoniei (dec.), nr. 76878/01, 15 mai 2003

—H—

Hämäläinen împotriva Finlandei (MC), nr. 37359/09, CEDO 2014
Hamer împotriva Regatului Unit, nr. 7114/75, decizia Comisiei din 13 octombrie 1977, Decizii și rapoarte (D.R.) 10, p. 174

—I—

Ivanov și Petrova împotriva Bulgariei, nr. 15001/04, 14 iunie 2011

—J—

Jaremowicz împotriva Poloniei, nr. 24023/03, 5 ianuarie 2010
Johnston și alții împotriva Irlandei, 18 decembrie 1986, seria A nr. 112

—K—

K.M. împotriva Regatului Unit, nr. 30309/96, decizia Comisiei din 1997, nepublicată
Khan împotriva Regatului Unit, nr. 11579/85, decizia Comisiei din 7 iulie 1986, Decizii și rapoarte (D.R.) 48, p. 253
Klip și Krüger împotriva Țărilor de Jos, nr. 33257/96, decizia Comisiei din 3 decembrie 1987, Decizii și rapoarte (D.R.) nr. 91-A, p. 66

—L—

Lashin împotriva Rusiei, nr. 33117/02, 22 ianuarie 2013

—M—

M. împotriva Republicii Federale Germania, nr. 12411/86, decizia Comisiei din 4 martie 1987, Decizii și rapoarte (D.R.) 51, p. 245
Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, seria A nr. 31.
Muñoz Díaz împotriva Spaniei, nr. 49151/07, CEDO 2009

—O—

O'Donoghue și alții împotriva Regatului Unit, nr. 34848/07, CEDO 2010 (extrase)
Oliari și alții împotriva Italiei, nr. 18766/11 și 36030/11, marți, 21 iulie 2015
Orlandi și alții împotriva Italiei, nr. 26431/12 și alte 3 cereri, 14 decembrie 2017

—P—

Parry împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 42971/05, 28 noiembrie 2006
Piotrowski împotriva Poloniei (dec.), nr. 8923/12, 22 noiembrie 2016

—R—

R. și F. împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 35748/05, 28 noiembrie 2006
Rees împotriva Regatului Unit 17 octombrie 1986, seria A nr. 106

—S—

Sanders împotriva Franței, nr. 31401/96, decizia Comisiei din 1996, Decizii și rapoarte (D.R.) nr. 87-B, p. 160
Savoia și Bounegru împotriva Italiei (dec), nr. 8407/05, 11 iulie 2006
Schalk și Kopf împotriva Austriei, nr. 30141/04, CEDO 2010
Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit, 30 iulie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-V
Šijakova și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 67914/01, 6 martie 2003

— T —

Theodorou și Tsotsorou împotriva Greciei, nr. 57854/15, 5 septembrie 2019

— U —

Ünal Tekeli împotriva Turciei, nr. 29865/96, CEDO 2004-X (extrase)

— V —

V.K. împotriva Croației, nr. 38380/08, 27 noiembrie 2012

— W —

Walter împotriva Italiei (dec.), nr. 18059/06, 11 iulie 2006

— X —

X împotriva Republicii Federale Germania, nr. 2300/64, decizia Comisiei din 10 februarie 1967, Culegere de decizii 22, p. 73-84

X împotriva Regatului Unit, nr. 3898/68, decizia Comisiei din 22 iulie 1970, Culegere de decizii 35, p. 102-108

X. împotriva Belgiei și a Țărilor de Jos, nr. 6482/74, decizia Comisiei din 10 iulie 1975, Decizii și rapoarte (D.R.) 7, p. 76

X. împotriva Germaniei, nr. 7175/75, decizia Comisiei din 12 iulie 1976, Decizii și rapoarte (D.R.) 6, p. 139

X. împotriva Elveției, nr. 9057/80, decizia Comisiei din 5 octombrie 1981, Decizii și rapoarte (D.R.) 26, p. 207

X. împotriva Regatului Unit, nr. 3075/67, decizia Comisiei din 19 iulie 1968, Culegere de decizii 28, p. 94-108

X. și Y. împotriva Elveției, nr. 8166/78, decizia Comisiei din 3 octombrie 1978, Decizii și rapoarte (D.R.) 13, p. 241

X. împotriva Țărilor de Jos, nr. 8896/80, decizia Comisiei din 10 martie 1981, Decizii și rapoarte (D.R.) 24, p. 176

X. și Y. împotriva Regatului Unit, nr. 7229/75, decizia Comisiei din 15 decembrie 1977, D.R. 12, p. 32

— Z —

Z.H. și R.H. împotriva Elveției, nr. 60119/12, 8 decembrie 2015